

XORIJIY TAJRIBALAR ASOSIDA MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASALARI PEDAGOGLARINING UZLUKSIZ KASBIY

RIVOJLANTIRISHNI TASHKIL ETISH ISTIQBOLLARI

Sheraliyeva Anora Ergashevna

*Andijon viloyati Pedagogik mahorat markazi Maktabgacha, boshlang'ich va
maxsus ta'lim metodikalari kafedrasi o'qituvchisi*

Annotatsiya. Mazkur maqolada xorijiy davlatlar tajribasi asosida maktabgacha ta'lim muassasalari pedagoglarining uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimini tashkil etishning nazariy va amaliy jihatlari yoritilgan. Rivojlangan davlatlarda pedagoglarning kasbiy kompetentligini oshirish, innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash hamda uzluksiz malaka oshirish tizimini samarali tashkil etish bo'yicha ilg'or tajribalar tahlil qilingan. Shuningdek, xorijiy tajribalarni O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimiga integratsiya qilish istiqbollari ochib berilgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, uzluksiz kasbiy rivojlanish, pedagogik kompetentlik, xorij tajribasi, innovatsion texnologiyalar, malaka oshirish, pedagogik mahorat.

Аннотация. В данной статье рассматриваются теоретические и практические аспекты организации системы непрерывного профессионального развития педагогов дошкольных образовательных учреждений на основе зарубежного опыта. Проанализированы передовые подходы развитых стран к повышению профессиональной компетентности педагогов, применению инновационных педагогических технологий и эффективной организации системы повышения квалификации. Также раскрываются перспективы интеграции зарубежного опыта в систему дошкольного образования Узбекистана.

Ключевые слова: дошкольное образование, непрерывное профессиональное развитие, педагогическая компетентность, зарубежный опыт, инновационные технологии, повышение квалификации, педагогическое мастерство.

Abstract. This article highlights the theoretical and practical aspects of organizing a system of continuous professional development for preschool education teachers based on foreign experience. It analyzes advanced approaches used in developed countries to improve teachers' professional competence, apply innovative pedagogical technologies, and effectively organize professional training systems. The article also reveals the prospects

for integrating foreign experience into the preschool education system of Uzbekistan.

Keywords: *primary education, professional competence, foreign experience, pedagogical skills, innovative technologies, quality of education, competencybased approach.*

Maktabgacha ta'lim tizimi bolaning intellektual, psixologik va ijtimoiy rivojlanishida muhim bosqich hisoblanadi. Shu sababli maktabgacha ta'lim muassasalari pedagoglarining kasbiy kompetentligini muntazam ravishda rivojlantirib borish dolzarb masalalardan biri sanaladi.

Pedagog olim V.A. Slastenin ta'kidlaganidek, "o'qituvchining kasbiy mahorati ta'lim sifatini belgilovchi asosiy omildir". Zamonaviy ta'lim tizimida pedagog nafaqat bilim beruvchi, balki bolalarning individual qobiliyatlarini rivojlantiruvchi, innovatsion metodlarni qo'llovchi hamda ta'lim jarayonini samarali tashkil etuvchi mutaxassis bo'lishi lozim.

Shu jihatdan rivojlangan davlatlarning uzluksiz kasbiy rivojlantirish bo'yicha tajribalarini o'rganish va milliy ta'lim tizimiga moslashtirish muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Amerikalik olim J. Raven esa kompetentlikni muayyan faoliyatni samarali amalga oshirishga xizmat qiluvchi bilim, ko'nikma va shaxsiy sifatlar majmui sifatida ta'riflaydi. Bu yondashuv zamonaviy maktabgacha ta'lim tizimida pedagoglarning ko'p qirrali kompetensiyalarga ega bo'lishi zarurligini ko'rsatadi.

Finlandiya ta'lim tizimi pedagoglarning uzluksiz kasbiy rivojlanishi bo'yicha eng ilg'or tizimlardan biri hisoblanadi. Bu mamlakatda pedagoglar muntazam ravishda malaka oshirish kurslarida qatnashadi, ilmiy-tadqiqot ishlarini olib boradi va innovatsion metodlarni amaliyotda qo'llaydi.

Finlandiyalik olim Pasi Sahlbergning ta'kidlashicha, ta'lim sifati bevosita o'qituvchining kasbiy tayyorgarligi va uning doimiy rivojlanishiga bog'liqdir. Shu bois Finlandiyada pedagoglarga katta ishonch bildiriladi va ularga metodik erkinlik beriladi.

Singapurda "hayot davomida ta'lim" konsepsiyasi asosida pedagoglarning kasbiy rivojlanish tizimi yo'lga qo'yilgan. O'qituvchilar zamonaviy raqamli texnologiyalar, STEAM yondashuvlari va interfaol metodlarni doimiy o'rganib boradilar.

Amerikalik olim D. Shonning reflektiv pedagogika nazariyasiga ko'ra, o'qituvchi o'z faoliyatini doimiy tahlil qilishi va takomillashtirib borishi lozim. Singapur ta'lim tizimida aynan ushbu yondashuv samarali qo'llaniladi.

Yaponiyada pedagoglarning uzluksiz kasbiy rivojlanishida mentorlik tizimi muhim o‘rin tutadi. Yosh pedagoglar tajribali o‘qituvchilar tomonidan yo‘naltiriladi va qo‘llab-quvvatlanadi.

L.S.Vygotskiyning “yaqin rivojlanish zonasi” nazariyasiga ko‘ra, ta’lim jarayonida tajribali shaxslarning yo‘naltiruvchi roli muhim ahamiyatga ega. Yaponiya tajribasi ushbu nazariyaning amaliy ifodasi hisoblanadi.

Germaniya ta’lim tizimida pedagoglarning kasbiy rivojlanishi uchun zamonaviy texnologiyalar, elektron platformalar va seminar-treninglar keng qo‘llaniladi. O‘qituvchilar muntazam ravishda metodik yangiliklar bilan tanishib boradilar.

Nemis pedagogi Adolf Disterveg “yaxshi o‘qituvchi bilimni tayyor holda bermaydi, balki uni topishga o‘rgatadi” degan fikrni ilgari surgan. Bu yondashuv zamonaviy kompetensiyaviy ta’limning asosini tashkil etadi.

O‘zbekiston Respublikasida maktabgacha ta’lim tizimini rivojlantirish va pedagoglarning kasbiy kompetentligini oshirish bo‘yicha keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Xorijiy tajribalarni o‘rganish va ularni milliy ta’lim tizimiga moslashtirish muhim yo‘nalishlardan biri hisoblanadi.

Uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimini samarali tashkil etish quyidagi natijalarga olib keladi: pedagoglarning kasbiy mahorati oshadi, innovatsion yondashuvlar keng joriy etiladi, ta’lim sifati yaxshilanadi hamda bolaga yo‘naltirilgan ta’lim muhiti shakllanadi. Shu bilan birga, raqamli kompetensiyalarni rivojlantirish va zamonaviy metodik ta’minotni kuchaytirish ham muhim ahamiyatga ega.

Xorijiy davlatlar tajribasi maktabgacha ta’lim muassasalari pedagoglarining uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimini takomillashtirishda muhim ilmiy-amaliy manba hisoblanadi. Finlandiya, Singapur, Yaponiya va Germaniya tajribalari pedagogik kompetentlikni rivojlantirish, innovatsion texnologiyalarni qo‘llash va ta’lim sifatini oshirishda samarali natijalarni namoyon etadi.

O‘zbekiston ta’lim tizimida ushbu tajribalarni milliy qadriyatlar asosida moslashtirib qo‘llash, pedagoglarning uzluksiz kasbiy rivojlanishini ta’minlash hamda zamonaviy ta’lim muhitini shakllantirish orqali yuqori malakali va kompetent pedagoglarni tayyorlash imkoniyati kengayadi.

So‘nggi yillarda O‘zbekistonda maktabgacha va maktab ta’limi tizimini rivojlantirish bo‘yicha keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, pedagoglarning uzluksiz kasbiy rivojlanish tizimini takomillashtirish bo‘yicha alohida normativ-huquqiy asoslar yaratildi. 2024–2025-yillardan boshlab maktabgacha ta’lim xodimlari uchun uzluksiz kasbiy rivojlanishning yagona tizimi joriy etilishi belgilandi. Bu tizim vazirlik,

malaka oshirish muassasalari va ta'lim tashkilotlari o'rtasidagi vertikal integratsiyaga asoslanadi .

Shuningdek, pedagoglarning kasbiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash maqsadida raqamli platformalar va "virtual kasbiy rivojlanish" tizimi joriy etilmoqda. Bu esa o'qituvchilarga masofaviy tarzda bilim va ko'nikmalarini oshirish imkonini beradi . Mazkur yondashuv zamonaviy ta'limda raqamlashtirish jarayonining muhim bosqichi sifatida baholanadi.

O'zbekistonda pedagoglarning uzluksiz kasbiy rivojlanishi tizimi quyidagi yo'nalishlarda takomillashtirilmoqda:

- malaka oshirish kurslarini 5 yilda bir marta majburiy o'tash tizimi joriy etilmoqda;
- kasbiy rivojlanish soatlari va metodik kunlar tashkil etilmoqda; - innovatsion va variativ o'quv dasturlari ishlab chiqilmoqda .

Bu o'zgarishlar pedagoglarning doimiy ravishda o'z ustida ishlashini ta'minlashga xizmat qiladi.

Olimlar fikriga ko'ra, uzluksiz kasbiy rivojlanish pedagogning nafaqat bilim darajasini, balki uning innovatsion fikrlashi va amaliy kompetensiyalarini ham rivojlantiradi. Masalan, V.A.Slastenin pedagogik kompetentlikni kasbiy faoliyat samaradorligini belgilovchi asosiy omil sifatida talqin qiladi. L.S.Vygotskiy esa ta'lim jarayonida ijtimoiy muhit va hamkorlikning ahamiyatini ta'kidlaydi, bu esa maktabgacha ta'limda mentorlik va hamkorlik tizimining muhimligini asoslaydi.

O'zbekiston amaliyotida ham mentor-pedagog tizimini rivojlantirish, tajriba almashish va metodik yordam ko'rsatish yo'nalishlari kuchaytirilmoqda. Bu esa yosh pedagoglarning kasbiy rivojlanishini tezlashtiradi.

Bundan tashqari, xalqaro tajribaga asoslangan holda STEAM ta'limi elementlari, raqamli texnologiyalar va interfaol metodlarni joriy etish maktabgacha ta'lim sifatini oshirishga xizmat qilmoqda. O'zbekistonda yaratilayotgan yangi tizimlar pedagoglarning kasbiy ehtiyojlariga moslashgan holda ishlab chiqilayotgani muhim ilmiy yangilik hisoblanadi.

Xorijiy tajribalar va O'zbekistonda amalga oshirilayotgan islohotlar shuni ko'rsatadiki, maktabgacha ta'lim muassasalari pedagoglarining uzluksiz kasbiy rivojlanishini samarali tashkil etish ta'lim sifatini oshirishning asosiy omillaridan biridir. Raqamli texnologiyalar, innovatsion yondashuvlar va uzluksiz malaka oshirish tizimining joriy etilishi pedagoglarning kasbiy kompetentligini yanada rivojlantirishga xizmat qiladi.

Kelgusida ushbu tizimni yanada takomillashtirish, xalqaro tajribalarni milliy ta'lim tizimiga moslashtirish hamda pedagoglarning kasbiy

rivojlanishiga sharoit yaratish orqali maktabgacha ta'lim sifati sezilarli darajada oshishi kutiladi.

Foydanilgan adabiyotlar:

1. Slastenin V.A. Pedagogika. – Moskva, 2017.
2. Vygotskiy L.S. Pedagogik psixologiya asoslari. – Moskva, 2018.
3. Raven J. Competence in Modern Society. – London, 2002.

Muslimov N. Kasbiy kompetentlik va pedagogik mahorat asoslari. – Toshkent, 2020. 5. Xodjayev B. Kompetensiyaviy yondashuv asoslari. – Toshkent, 2019.

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

A. AVLONiy NOMIDAGI
PEDAGOGIK MAHORAT
MILLiy INSTITUTI

"TA'LIMDA UZLUKSIZ KASBIY RIVOJLANTIRISHNING DOLZARB MUAMMOLARI, YECHIMLARI VA ISTIQBOLLARI"

mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyada
faol ishtirok etgani uchun

SERTIFIKAT

bilan taqdirlandi.

A. Ismailov
Rektor

berilgan sana